

**НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

Силабус Пожежно-рятувальна підготовка

Спеціальність	К8 Пожежна безпека
Інститут	Оперативно-рятувальних сил
Кафедра	Пожежно-рятувальної та фізичної підготовки
Освітня програма	Пожежна безпека
Рівень вищої освіти	Бакалавр з пожежної безпеки
Обсяг навчальної дисципліни	180 годин, 6 кредитів ЄКТС
Тип навчальної дисципліни	Обов'язкова професійна
Навчальний семестр	1,2,3
Форма здобуття вищої освіти	заочна
Мова викладання	українська

Ведула Сергій Анатолійович, старший викладач кафедри пожежно-рятувальної та фізичної підготовки

Анотація навчальної дисципліни	Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Пожежно-рятувальна підготовка» розкриють можливості виконувати функції пожежного-рятувальника під час несення служби, ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та гасіння пожеж у відповідності до вимог керівних документів, а також з урахуванням гендерного аспекту та питань гендерної рівності. Даний курс передбачає формування у майбутнього

	фахівця чітких знань і вмінь щодо виконання посадових інструкцій пожежника-рятувальника в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту з урахуванням: - вимог нормативно-правових документів щодо організації та діяльності пожежно-рятувальних підрозділів; - призначення принципів будови, тактико-технічних характеристик та правил експлуатації пожежно-технічного оснащення і спеціального спорядження; - правил безпеки праці під час проведення всіх видів робіт.
Мета вивчення навчальної дисципліни	Метою вивчення навчальної дисципліни «Пожежно-рятувальна підготовка» є формування у здобувачів теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для організації та виконання оперативних дій під час гасіння пожеж, проведення висотно-рятувальних робіт, забезпечення безпеки особового складу та населення в умовах ліквідації надзвичайних ситуацій, а також підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності у сфері цивільного захисту. У рамках освітньої програми ця дисципліна посідає важливе місце як базовий компонент професійної підготовки, що забезпечує практичну готовність до дій у реальних умовах надзвичайних ситуацій.
Форми організації освітнього процесу (види навчальних занять)	Практичні заняття, самопідготовка
Компетентності	Здатність працювати як в команді, так і автономно. Навички здійснення безпечної діяльності. Здатність обґрунтовано винаходити рішення щодо дій з гасіння пожеж, рятування та евакуювання людей під час пожежі та проведенні інших пожежно-рятувальних робіт. Здатність організовувати експлуатацію аварійно-рятувальної, протипожежної, спеціальної техніки, засобів зв'язку, обладнання димовидалення та пожежно-технічного оснащення.
Програмні результати навчання	Організовувати вивчення оперативно-тактичної характеристики району виїзду пожежно-рятувального підрозділу; виконувати розрахунок сил та засобів для ліквідації пожеж та їх наслідків; організовувати розвідку пожежі та моніторинг обстановки на пожежі; взаємодіяти з іншими пожежно-рятувальними підрозділами, службами району та об'єктів, що залучаються до ліквідування пожежі; організовувати зв'язок та забезпечувати взаємний обмін інформацією з залученими силами. Оцінювати обстановку на пожежі, розраховувати параметри розвитку пожежі та прогнозувати її наслідки. Обирати та передбачати пріоритетність застосування

	вогнегасних речовин для гасіння пожеж, автоматичних систем пожежогасіння, систем зв'язку та відповідних видів протипожежної техніки; визначити вид пожежно-технічного та спеціального оснащення, основні тактичні прийоми з обмеження розвитку пожежі та її ліквідування, а також заходи безпеки для особового складу, який приймає участь у гасінні пожежі. Оцінювати технічний стан аварійно-рятувальної, протипожежної, спеціальної техніки, засобів зв'язку, обладнання димовидалення та пожежно-технічного оснащення, контролювати безпечну роботу ланок газодимозахисної служби. Передбачати екологічно-збалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій.
--	--

Де можна застосувати отримані знання та вміння	Отримані знання та вміння можуть бути застосовані під час організації та проведення робіт з гасіння пожеж, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та виконання аварійно-рятувальних робіт. Зокрема, вивчення дисципліни забезпечує практичну готовність до: - оцінювання обстановки на місці пожежі, прийняття та реалізації оперативних рішень; - вміння ефективно використовувати пожежно-технічне обладнання; - проведення пошуку, рятування та евакуації людей; - контролю технічного стану пожежно-технічного обладнання; - забезпечення безпеки особового складу під час виконання аварійно-рятувальних робіт.
--	---

Зміст навчальної дисципліни	
1.1.	Робота з висувною пожежною драбиною.
1.2.	Робота з штурмовою пожежною драбиною.
1.3.	Закріплення рятувальної мотузки за конструкцію.
1.4.	В'язання подвійної рятувальної петлі з одяганням на потерпілого в умовах ведення бойових дій.
1.5.	1. Спеціальне оснащення і страхувальні засоби. В'язання спеціальних вузлів.
1.6.	1. Надягання комплекту верхолазного спорядження.
1.7.	1. Кріплення несучих та страхувальних канатів. Компенсуючі петлі.
1.8.	1. Страхівка. Самострахівка. Організація верхньої та нижньої страхівки.

2.1.	1. Техніка пересування по канатах в безопорному просторі. Правила спуску по вертикальним канатам.
2.2.	1. Техніка пересування по канатах в безопорному просторі. Правила підйому по вертикальним канатам.
2.3.	1. Спуск умовного постраждалого за допомогою системи типу «косинка» з супроводжуючим і без супроводжуючого.
2.4.	1. Спуск умовного постраждалого за допомогою рятувальних нош з супроводжуючим.
2.5.	1. Поліспастні системи. Розрахунок теоретичного виграшу в зусиллі в поліспастах. Наведення горизонтальних та крутопохилих переправ.
2.6.	1. Підйом умовного постраждалого за допомогою рятувальних нош з супроводжуючим.
2.7.	1. Підйом постраждалого по вертикальним канатам.
3.1.	Підйом по підвішеній штурмовій драбині у вікно 4-го поверху навчальної башти.
3.2.	Перенесен-ня, встановлення і підйом по висувній драбині у вікно 3-го поверху навчальної вежі.
3.3.	Комбінова-ний підйом по встановленій висувній драбині зі штурмовою драбиною у вікно 4-го поверху навчальної башти.
3.4.	Рятування потерпілого з 3-го поверху навчальної башти за допомогою рятувальної мотузки.
3.5.	Саморятува-ння з 4-го поверху навчальної башти за допомогою рятувальної мотузки.
3.6.	Порядок транспортування потерпілих в умовах ведення бойових дій.
3.7.	Підйом ланцюгом у 4 поверх навчальної башти за допомогою ручних пожежних драбин.
	Разом

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне та своєчасне виконання навчальних завдань є обов'язковими складовими успішного опанування дисципліни.

2. Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись розкладу навчальних занять та навчальної дисципліни.

3. Використання мобільних пристроїв під час занять допускається лише з навчальною метою та з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право отримувати

	інформацію щодо кількості накопичених балів та вести власний облік результатів навчання. 5. Дотримання принципів академічної доброчесності є обов'язковим. Не допускаються плагіат, списування та інші форми академічної недоброчесності. 6. Пропущені заняття підлягають відпрацюванню відповідно до встановленого порядку. 7. Під час проведення практичних занять здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись вимог охорони праці та правил безпеки. 8. Виконання практичних нормативів, передбачених програмою навчальної дисципліни, у межах установленого нормативного часу є обов'язковою складовою навчального процесу. Позитивне оцінювання результатів навчання передбачає обов'язкове виконання здобувачем вищої освіти всіх практичних нормативів відповідно до встановлених вимог робочої програми навчальної дисципліни.
Рекомендовані основні джерела інформації	1. Освітньо-професійна програма «Пожежна безпека» за спеціальністю К8 «Пожежна безпека» галузі знань К «Безпека та оборона», рівень вищої освіти – перший (бакалавр). 2. Белюченко Д.Ю. Порівняльна оцінка різних варіантів проведення висотно-рятувальних робіт. Problems of Emergency Situations. 2023. № 38. С. 80–95. doi: 10.52363/2524-0226-2023-38-6. http://pes.nuczu.edu.ua/images/arhiv/38/6.pdf 3. Белюченко Д.Ю. Обґрунтування нормативів для оцінювання оперативних розгортань в засобах бронезахисту. Problems of Emergency Situations. 2024. № 39. С. 25–39. DOI: 10.52363/2524-0226-2024-39-2; http://pes.nuczu.edu.ua/images/arhiv/39/2.pdf 4. Белюченко Д.Ю. Аналіз впливу чисельності розрахунку пожежно-рятувального автомобіля на час оперативного розгортання. Problems of Emergency Situations. 2021 . № 33. С. 103–116. DOI: 10.52363/2524-0226-2021-33-9; http://pes.nuczu.edu.ua/images/arhiv/33/9.pdf 5. Белюченко Д. Ю., Щербина Р. Г. Висотно-рятувальна підготовка. Виконання рятувальних робіт на висоті: практичний посібник. Черкаси: НУЦЗУ, 2025. 270 с. URL: https://elibrary.net.ua/2178/ 6. Безуглов О. Є., Семків О. М., Чернуха А. А. Пожежно-рятувальна підготовка: підручник. Харків : НУЦЗУ, 2020. 319 с. URL: https://elibrary.net.ua/2179/ 7. Довідник рятувальника-верхолаза / Додаток до окремого доручення ДСНС України від 05.03.2021 № В-68. URL: https://elibrary.net.ua/2184/ 8. Наказ ДСНС України від 02.04.2024 № 375. Про затвердження Рекомендацій про особливості виконання органами управління та підрозділами ДСНС завдань за

	призначенням у населених пунктах і на територіях під час збройної агресії. URL: https://elibrary.net.ua/2203/ 9. Наказ ДСНС України від 31.12.2025 № 1661. Про затвердження Правил безпеки праці в органах та підрозділах ДСНС. URL: https://elibrary.net.ua/2204/ 10. Наказ МВС України від 15.06.2017 № 511. Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту (Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства внутрішніх справ України від № 572 від 22.08.2025). URL: https://elibrary.net.ua/2205/ 11. Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті : затверджено наказом Держгірпромнагляду від 27.03.2007 № 62, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04.06.2007 за № 573/13840. URL: https://elibrary.net.ua/2207/ 12. Наказ МВС України від 18.07.2023 № 586. Про затвердження Інструкції з організації висотної підготовки в Державній службі України з надзвичайних ситуацій. URL: https://elibrary.net.ua/2211/ 13. Правила спортивних змагань з пожежно-прикладного спорту / затверджені заступником міністра молоді та спорту України. – Київ, 2021. URL: https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Sport/Pravyla_zmagan/2021/pps.pdf (дата звернення: 25.06.2025). 14. Наказ ДСНС 27.08.2025 № 1065 Про затвердження методичних рекомендацій з ліквідації наслідків руйнування будівель та споруд із застосуванням аварійно-рятувальної (інженерної) техніки спеціального призначення та обладнання. URL: https://elibrary.net.ua/2201/ Інформаційні ресурси 1. Електронний каталог НУЦЗУ: https://elibrary.net.ua/ 2. Сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій: https://dsns.gov.ua/ 3. Сайт Міністерства освіти і науки України: https://mon.gov.ua/ua
Критерії оцінювання результатів навчання	Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.
Форма поточного контролю	<i>Поточний контроль знань здобувачів заочної форми навчання здійснюється у вигляді тестування, що проводяться за підсумками вивчення тем у відповідному модулі під час установчих практичних занять та самостійного опрацювання. Тестування є основною формою перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу, логічного мислення, професійної термінології та розуміння алгоритмів дій під час виконання рятувальних робіт.</i>

Загальна кількість балів за поточний контроль становить до 70 балів, які здобувач може набрати за результатами двох тестових завдань (до 35 балів за кожний) у семестрі. За правильну відповідь на кожне питання здобувач може отримати 1 бал, за неправильну відповідь - 0 балів.

Результати тестування підлягають обов'язковому захисту у формі усної співбесіди або короткого опитування. Захист проводиться у дистанційному або очному форматі з метою перевірки самостійності виконання тесту та рівня усвідомлення засвоєного матеріалу.

Здобувач має продемонструвати розуміння ключових положень теми, уміти обґрунтувати вибір правильних варіантів відповідей, пояснити принципи дій або значення технічних термінів. За результатами тестових завдань та співбесіди виставляється підсумкова оцінка, яка визначає рівень поточної успішності.

Критерії оцінювання результатів тестувань

Оцінювання знань здійснюється за кількістю правильних відповідей, рівнем аргументації під час захисту результатів, а також умінням логічно і послідовно пояснити навчальний матеріал.

32-35 балів (правильних відповідей) Здобувач упевнено володіє матеріалом, демонструє глибоке розуміння теоретичних положень, чітко аргументує відповіді, пояснює логіку своїх рішень, без помилок використовує професійні терміни. Під час співбесіди відповідає вільно, логічно та послідовно.

28-31 балів (правильних відповідей) Матеріал засвоєно повно, але під час захисту спостерігаються незначні неточності або недостатня глибина пояснення. Відповіді свідчать про розуміння основних понять, але деталізація аргументів обмежена.

24-27 балів (правильних відповідей) Під час тесту здобувач показав знання основних положень теми, однак відповіді частково фрагментарні. На співбесіди потребує допоміжних запитань для уточнення термінів або логіки виконання дій.

20-23 балів (правильних відповідей) Матеріал засвоєно поверхнево. Є неточності, плутанина у термінах або невірне пояснення окремих етапів технологічних процесів. Під час співбесіди не може чітко відтворити навчальний зміст без підказок.

менше 20 балів (правильних відповідей) Здобувач не продемонстрував розуміння основних тем курсу. Відповіді випадкові або логічно непослідовні, відсутня аргументація. Результати тесту не зараховуються, поточний контроль

	вважається невиконаним.
Форма підсумкового контролю	<i>Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційованому заліку та іспиті: екзаменаційний білет містить три питання комплексні запитання, що охоплюють основні теми курсу. Максимальна кількість балів яку може отримати здобувач – 30 балів.</i> <i>Оцінювання знань здійснюється за такими критеріями:</i> <i>27-30 балів. Здобувач повністю розкриває зміст усіх трьох питань, демонструє системне розуміння навчального матеріалу, наводить приклади з практики, чітко й логічно викладає думки, правильно застосовує професійну термінологію, впевнено володіє практичними навичками та вміннями.</i> <i>24-26 балів. Відповіді в цілому правильні, але можуть містити окремі неточності або недостатньо повне розкриття окремих аспектів питань. Аргументація в більшості випадків логічна, термінологія використовується правильно, практичні навички та вміння сформовані на достатньому рівні.</i> <i>20-23 балів. Здобувач дає правильні відповіді лише на частину питань або поверхнево розкриває їх зміст. Є порушення логіки викладу, недостатня аргументованість, потребує допоміжних запитань викладача. Практичні навички та вміння сформовані на задовільному рівні.</i> <i>16-19 балів. Здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Практичні навички та вміння сформовані низькому рівні.</i> <i>1-16 балів. Відповіді короткі, фрагментарні, спостерігаються суттєві прогалини в знаннях, використання професійних термінів неповне або неточне. Практичні навички та вміння відсутні або сформовані на початковому рівні.</i> <i>Здобувач вищої освіти, який отримав за результатами складання підсумкового контролю 16 та менше балів, вважається таким, який не склав іспит. Такому здобувачеві в відомості (аркуші) обліку успішності виставляється відмітка «Не склав» і він вважається таким, що має академічну заборгованість.</i>

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- іспит (другий семестр)

- *диференційований залік (3-й семестр заочна форма навчання)*

Поточний контроль та самостійна робота			Сума балів за дисципліну
Модуль 1			
Т 1.1 – Т 1.4	Т 1.5 – Т 1.8	Підсумковий контроль (диференційований залік)	
до 35	до 35	до 30	100

- *диференційований залік (4-й семестр заочна форма навчання)*

Поточний контроль та самостійна робота			Сума балів за дисципліну
Модуль 2			
Т 2.1 – Т 2.3	Т 2.4 – Т 2.7	Підсумковий контроль (диференційований залік)	
до 35	до 35	до 30	100

- *іспит (5-й семестр заочна форма навчання)*

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів за дисципліну
Модуль 3			
Т 3.1 - Т 3.3	Т 3.4 – Т 3.7		
до 35	до 35	до 30	100

Мінімальна сума балів за поточний контроль для допуску здобувача заочної форми навчання вищої освіти до диференційованого заліку та іспиту повинна становити 42 бали.